

Nr 124.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående prisutjämningsavgift m. m.; given Stockholms slott den 17 mars 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över folkhushållningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

John Ericsson.

Sammanfattning.

Fortsatt bemyndigande att meddela föreskrifter om prisutjämningsavgift begäres för tiden till och med den 30 juni 1951.

Förslag framlägges rörande dispositionen av vissa medel, som influtit i form av prisutjämningsavgifter.

Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1950.

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler t. f. chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Ericsson, fråga om fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift samt anvisande av medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till vissa ändamål.

Fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift.

De fem senaste årens riksdagar ha bemyndigat Kungl. Maj:t att när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift för varor, som utföras ur riket. Nu gällande bemyndigande, som meddelats i riksdagens skrivelse den 18 maj 1949, nr 255, gäller till och med den 30 juni 1950.

Med anledning av riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 25 maj 1945 (nr 256) förordning angående prisutjämningsavgift. I denna stadgas bland annat, att Kungl. Maj:t må, när behov därav ur prispolitiska synpunkter prövas föreligga, förordna, att viss avgift (prisutjämningsavgift) skall erläggas för vara, som utföres ur riket (1 §), att prisutjämningsavgift utgår enligt grunder och med belopp, som Kungl. Maj:t bestämmer (2 §), samt att medel, som inflyta genom uttagande av prisutjämningsavgift, skola fonderas och användas enligt vad särskilt stadgas (3 §). I övrigt innehåller förordningen föreskrifter om debitering, uppbörd och redovisning av prisutjämningsavgifter samt vissa straff- och processrättsliga stadganden. Förordningen, som ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1946, har sedermera förlängts, senast till och med den 30 juni 1950 genom förordningen den 3 juni 1949, nr 280.

Genom förordningarna den 14 juni 1946, nr 282, och den 31 oktober 1947, nr 863, ha vissa smärre ändringar vidtagits i den ursprungliga förordningen.

Prisutjämningsavgift har hittills uttagits endast beträffande vissa trävaror samt beträffande pappersmassa av trä. Redogörelser för tidigare bestäm-

meler i dessa hänseenden ha givits i propositionerna nr 285/1947, 269/1948 och 178/1949. Bestämmelserna om prisutjämningsavgift å pappersmassa äro numera upphävda.

Beträffande prisutjämningsavgift å trävaror gäller kungörelsen den 9 maj 1947 (nr 184, ändr. 1947: 705, 1948: 121, 1949: 5, 57 och 490). Prisutjämningsavgift utgår å följande slag av trävaror av inhemsk furu eller gran, nämligen

1) av endast bilade eller sågade trävaror sortimenten plankor, battens, scantlings, bräder, planschetter, bräd- och plankstump, läkter, ribbor, kvastkääppännen, lister och dylikt,

2) stav, endast sågad, samt

3) av övriga trävaror sortimenten hyvlade bräder, hyvlade bräd- och plankstump samt profilerade lister.

Prisutjämningsavgiften utgjorde vid innevarande budgetårs början för profilerade lister 3 kronor 20 öre för 100 kilogram utförd vara samt för övriga här omnämnda trävaror 16 kronor för m³ fast mått utförd vara. Enligt kungörelsen 1949: 490 har emellertid prisutjämningsavgiften sänkts för profilerade lister till 2 kronor för 100 kilogram utförd vara samt beträffande övriga varuslag till 11 kronor för m³ fast mått utförd vara.

Enligt 2 § i 1947 års kungörelse i dess lydelse enligt kungörelsen 1948: 121 skall prisutjämningsavgift icke utgå för varuparti, för vilket jämlikt av Kungl. Maj:t godkänd överenskommelse i stället för prisutjämningsavgift medel skola avsättas i annan ordning.

Såsom angivits i propositionen nr 178/1949 ha under de senaste åren gällt överenskommelser mellan statens bränslekommission för Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt svenska trävaruexportföreningen, å andra sidan, angående exporten av trävaror av föreningens medlemmar. För trävaror, för vilka exportlicens utfärdades under tiden den 1 mars 1949 till den 1 februari 1950, gällde en den 24 februari 1949 dagtecknad överenskommelse, som godkäfts av Kungl. Maj:t genom beslut den 4 mars 1949. Enligt detta avtal skulle den kvantitet sågade och hyvlade trävaror (samma sortiment som de, för vilka prisutjämningsavgift utgår), som under tiden till den 1 februari 1950 beräknades i avräkning på 1949 års kontingenter bliva licenserade för export, kvoterats så, att 80 procent, dock högst 450 000 standards, komme på föreningens medlemmar. Föreningen förband sig att av sina medlemmar uppbära och till en särskild stiftelse, benämnd Trävaruindustriens konjunkturutjämningsfond, inleverera för profilerade lister en avgift av 3 kronor 20 öre för varje 100 kilogram och för övriga trävaror en avgift av 75 kronor för varje nominell standard, allt av den export, som ankomme på föreningens medlemmar och för vilken exportlicens beviljades före den 1 februari 1950. Om de konjunkturer för trävaruindustrien, som rådde vid tiden för avtalets ingående, förändrades, skulle föreningen äga rätt att påkalla minskning eller upphävande av avgiften. De inbetalade medlen skulle

enligt överenskommelsen kunna — efter beslut av stiftelsens styrelse, som består av ledamöterna och suppleanterna i trävaruexportföreningens verkställande utskott jämte två statliga ledamöter — disponeras för forsknings- och andra ändamål, som vore av samfällt intresse för trävaruindustrien. I övrigt skulle medlen framdeles fördelas mellan sådana föreningens medlemmar, som inbetalat avgifter till stiftelsen. Sådan fördelning skulle med Kungl. Maj:ts medgivande kunna äga rum, när ändrade konjunkturförhållanden därtill föranledde, men skulle eljest ske med en tredjedel under januari 1951, en tredjedel under januari 1952 och återstoden under januari 1953. Medlen skulle därvid fördelas i proportion till de ifrågavarande medlemmarnas totala tillverkning av trävaror av ifrågavarande slag under de tre åren närmast före utbetalningen, dock med vissa möjligheter till jämkning. Kommissionen och föreningen skulle i samförstånd kunna besluta, att annan än medlem av föreningen skulle få ansluta sig till överenskommelsen och att därav föranledd jämkning av exportkvot skulle ske.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1949 har den 26 september 1949 överenskommelse träffats mellan bränslekommissionen och trävaruexportföreningen, att de belopp, som avsattes till konjunktur-utjämningsfonden, skulle minskas till 2 kronor för 100 kilogram profilerade lister och 50 kronor för nominell standard av övriga trävaror.

Genom beslut den 27 januari 1950 har Kungl. Maj:t bemyndigat bränslekommissionen att med trävaruexportföreningen träffa avtal om förlängning av giltighetstiden intill den 1 mars 1950 av ifrågavarande överenskommelse på i övrigt oförändrade villkor. Sådant avtal har sedermera träffats.

Genom beslut den 24 februari 1950 har Kungl. Maj:t godkänt en mellan bränslekommissionen och trävaruexportföreningen samma dag träffad ny överenskommelse rörande inbetalning av avgifter till konjunkturutjämningsfonden. Enligt denna överenskommelse skall såsom villkor för att föreningens medlemmar under tiden till den 1 februari 1951 i avräkning på 1950 års kontingenter skola erhålla exportlicens för sågade och hyvlade trävaror av inhemsk furu eller gran (samma sortiment som i det tidigare avtalet) gälla, att föreningen förbinder sig att för de trävaror av dessa sortiment, vilka utföras ur riket före nyssnämnda dag, av sina medlemmar uppbära och till stiftelsen Trävaruindustriens konjunkturutjämningsfond inleverera en avgift av 2 kronor för varje 100 kilogram profilerade lister samt 50 kronor för varje nominell standard av övriga omförmälda trävarusortiment. Beträffande dispositionen av de genom inbetalningarna influtna beloppen innehåller det nya avtalet samma bestämmelser som det tidigare.

Föredraganden. Prisutjämningsavgiftens syfte är att förhindra, att höga utlandspriser på viss vara skola utöva stegrande inflytande på de inhemska priserna på varan. Vid bedömande av frågan om behovet av fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgift måste alltså konstateras, i vilken

mån situationer av denna beskaffenhet kunna väntas föreligga under nästa budgetår.

I fråga om trävaror av furu och gran visar sig en stark efterfrågan från de utländska marknaderna med åtföljande höga exportpriser. De inhemska priserna på dessa varor ha intill helt nyligen varit reglerade genom normal- eller överenskommelsepriser. Sistnämnda priser lågo väsentligt under exportpriserna. Till följd härav uppstod en benägenhet att i möjligaste mån utnyttja den fördelaktiga exportkonjunkturen, vilket i sin tur medförde en påtaglig brist på trävaror å hemmamarknaden. För att såvitt möjligt trygga det inhemska behovet blev priskontrollnämnden nödsakad att i en icke obehaglig omfattning medgiva dispenser från de gällande prisbestämmelserna. En viss höjning av de inhemska priserna utöver normalprisnivån kom härigenom till stånd. Med hänsyn härtill och till svårigheterna att åstadkomma en effektiv kontroll av efterlevnaden av prisbestämmelserna å detta område ansågs det lämpligt att taga steget fullt ut och slopa prisregleringen. Huruvida någon ytterligare höjning av den inhemska prisnivån kommer att bli följd härav får utvecklingen utvisa. Så länge emellertid exportpriserna på trävaror ligga på sin nuvarande höjd, är det angeläget att prisutjämningsavgiften bibehålles för att motverka en stegring av de inhemska priserna. Såsom framgår av det anförda har överenskommelse redan träffats med trävaruexportföreningen om inbetalning av avgifter till stiftelsen Trävaruindustriens konjunkturutjämningsfond för de varor, som utföras ur riket intill den 1 februari 1951. Förutsättning för denna överenskommelse kan sägas vara, att fortsatt bemyndigande att uttaga prisutjämningsavgifter erhålles.

I fråga om andra varor föreligger för närvarande icke motsvarande behov att skydda den inhemska prisnivån från inflytelser utifrån. Uteslutet är emellertid icke, att situationer kunna uppkomma, som motivera uttagandet av prisutjämningsavgift jämväl på andra varor än trävaror.

Av det anförda framgår, att behov föreligger av fortsatt bemyndigande för Kungl. Maj:t att uttaga prisutjämningsavgift. Bemyndigandet torde därför böra förlängas, förslagsvis med ett år till och med den 30 juni 1951, och torde liksom hittills böra göras generellt.

Anvisande av medel ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till vissa ändamål.

Influtna prisutjämningsavgifter tillföras enligt gällande bestämmelser den inom statskontoret upprättade diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 4 mars 1949 skola tills vidare samtliga de prisutjämningsavgifter, som jämlikt kungörelsen den 9 maj 1947, nr 184, erläggas för trävaror, överföras till en särskild fond benämnd De mindre sågverkens konjunkturutjämningsfond av år 1948. Delägare i

denna fond äro enligt kungl. brev den 6 februari och den 19 mars 1948 tillverkarna av de trävaror, för vilka de till fonden överförda prisutjämningsavgifterna erlagts. För avgörande av frågor om utbetalning av medel ur fonden är tillsatt en särskild nämnd. Medel ur fonden kunna utgå för forsknings- och andra ändamål, som äro av samfällt intresse för trävaruindustrien. Återstående medel ur fonden skola utbetalas till delägarna med $\frac{1}{3}$ under januari 1951, $\frac{1}{3}$ under januari 1952 och återstoden under januari 1953. Om ändrade konjunkturförhållanden därtill föranleda, må dock efter särskilt medgivande av Kungl. Maj:t utbetalning ur fonden till delägarna ske vid tidigare tidpunkt. Till frågan om de grunder, efter vilka fondens medel skola fördelas mellan delägarna, skall Kungl. Maj:t efter förslag av nämnden framdeles taga ställning.

Jämlikt nyss nämnda kungl. brev den 6 februari och den 19 mars 1948 ha till De mindre sågverkens konjunkturutjämningsfond av år 1948 överförts även vissa andra prisutjämningsavgiftsmedel, vilka enligt kungl. brev den 9 maj 1947 (SFS nr 185) skola inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter bokföras särskilt.

Det sammanlagda beloppet av de till De mindre sågverkens konjunkturutjämningsfond av år 1948 överförda prisutjämningsmedlen jämte upplupna räntor utgör enligt uppgift från statskontoret cirka 24 300 000 kronor.

De prisutjämningsavgifter, som influtit på grund av kungörelsen den 11 juni 1948 (nr 293) angående prisutjämningsavgift å pappersmassa av trä, ha jämväl enligt ett samma dag meddelat beslut av Kungl. Maj:t bokförts särskilt inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter. I propositionen nr 178/1949 har jag anfört, att dessa medel borde disponeras på i huvudsak samma sätt som i de under våren 1948 ingångna överenskommelserna angående inbetalning av avgifter till konjunkturutjämningsfonden angivits beträffande dessa avgifter samt att jag, därest erinran från riksdagens sida icke gjordes mot en dylik användning, hade för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att utfärda bestämmelser härom. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1949 anmodat bränslekommissionen att inkomma med förslag till dylika bestämmelser, har kommissionen i skrivelse den 29 september 1949 inkommit med sådant förslag. Över detta förslag ha Graningeverkens aktiebolag, Sandvikens cellulosa aktiebolag och Utansjö cellulosa aktiebolag avgivit yttrande. Kungl. Maj:t har ännu icke tagit ställning till detta förslag.

Såsom framgår av propositionen nr 178/1949 skola vissa andra prisutjämningsavgiftsmedel, vilka influtit vid export av props, bokföras särskilt. I enlighet med det förslag till disposition av dessa medel, som framlades i propositionen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 3 juni 1949 förordnat, att av medlen skulle bildas en fond för underlättande av export av props.

Beträffande övriga till diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter influtna medel må till en början anföras, att i enlighet med vad som angivits i propositionen nr 178/1949 genom beslut den 3 juni 1949 ur diverseme-

delsfonden för prisutjämningsavgifter anvisats eller avsatts sammanlagt 1 475 000 kronor, varav 1 000 000 kronor till svenska träforskningsinstitutet, 275 000 kronor till statens skogsforskningsinstitut, 50 000 kronor till Jordbrukare-ungdomens förbund för försöksverksamhet med klubbarbete inom skogsbruket samt 150 000 kronor till Föreningen för växtförädling av skogsträd för bestridande av kostnaderna för vissa byggnader vid föreningens filial i Brunsberg i Värmlands län.

Ytterligare har Kungl. Maj:t — i anledning av uttalande under punkt 129:o) i jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande den 3 mars 1949 (nr 1) — ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter anvisat högst 20 000 kronor till statens skogsforskningsinstitut att användas till undersökning rörande framställningskostnaderna för vissa småvirkessortiment. Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 11 november 1949 i anledning av framställning från Norrbottens distrikt av Arbetarnas bildningsförbund föreskrivit, att inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter 15 000 kronor skulle avsättas för bestridande av kostnaderna för inköp av en bil och en ljudfilmsprojektor med bensinaggregat till den studie- och biblioteksverksamhet bland skogsarbetare, som bedreves av distriktet.

Enligt uppgift från statskontoret var den behållning av medel, som icke enligt beslut av Kungl. Maj:t skolat bokföras särskilt, den 1 februari 1950 2 184 854 kronor 44 öre. Emellertid ha av de belopp, som av Kungl. Maj:t anvisats ur fonden, sammanlagt 2 743 257 kronor 60 öre icke utanordnats. Fondens medel ha alltså överdisponerats med sammanlagt 558 403 kronor 16 öre. För subvention av finska trävaror ha emellertid genom beslut den 28 juni 1946, den 16 maj 1947 och den 17 juni 1948 anvisats sammanlagt 8 050 000 kronor, av vilket belopp tillhoppa 2 460 433 kronor 60 öre icke utanordnats. Sistnämnda belopp kan numera betraktas såsom disponibelt för andra ändamål. Om från sistnämnda belopp drages det belopp, 558 403 kronor 16 öre, varmed fondens medel överdisponerats, erhålles det belopp, 1 902 030 kronor 44 öre av diversemedelsfondens nu föreliggande kontantbehållning av icke särskilt bokförda medel, som nu kan anses disponibelt. Sedermera har emellertid upplysning erhållits från statskontoret, att av denna behållning ett belopp av 26 737 kronor 55 öre utbetalats såsom restitution av vissa prisutjämningsavgifter enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 augusti 1946. Det disponibla beloppet utgör därför 1 875 292 kronor 89 öre. Ytterligare medel ur fonden för sistnämnda ändamål väntas icke komma att utgå.

Vidare må anmärkas, att i propositionen nr 285/1947 föredraganden anfört, att Kungl. Maj:t borde erhålla bemyndigande att, för den händelse ett av Norrlandskommittén framfört förslag om inrättande av en utbildningsanstalt för sågverksindustrien vid Strömnäs sågverk i Västernorrlands län funnes böra genomföras, täcka härför erforderliga engångskostnader om cirka 425 000 kronor med medel ur diversemedelsfonden för prisutjämnings-

avgifter. Riksdagen framställde icke någon erinran häremot, men Kungl. Maj:t har ännu icke tagit ställning till frågan.

Såsom anförts i propositionen nr 178/1949 har *Södra Sveriges trävaruexportförening* i framställning till Kungl. Maj:t hemställt, att ett belopp av 1 000 000 kronor av prisutjämningsavgiftsmedlen måtte fonderas för att sedermera användas till förbättrande av yrkesutbildningen av sågverksarbetare och förmän genom en sågverksskola i södra Sverige samt att ett belopp av 500 000 kronor av samma medel måtte ställas till föreningens förfogande som en fond att förvalta i och för senare utbetalning till sågverksägare i södra Sverige, vilka exporterat sparrar, bjälkar och slipers och vilka avsåge att förbättra sina anläggningar enligt arbets- och kostnadsplaner, som granskades av föreningen och/eller skogsstyrelsen eller annan sakkunnig. Framställning rörande sågverksskolan hade även gjorts av landstingsmannen Walfrid Bäckman i Norrgårda i egenskap av ordförande i en kommitté, tillsatt av landstingen i Kronobergs och Blekinge län samt i Kalmar läns södra och norra landstingsområden med uppgift att utreda behovet av en förbättrad yrkesutbildning för arbetare och förmän inom den sydsvenska sågverksindustrien. I propositionen angav jag, att jag för det dåvarande icke var beredd att taga ställning till dessa förslag, eftersom dessa ansökningar inkommit helt nyligen.

Yttrande över framställningarna har till en början inhämtats av *skogsstyrelsen*. I utlåtande den 5 oktober 1949 har skogsstyrelsen anført, att skogsstyrelsen i stort sett delade den av trävaruexportföreningen uttalade uppfattningen, att den sydsvenska träindustrien för närvarande icke vore rustad att på ett i allo lämpligt sätt tillgodogöra sig en stegrad och i väsentlig grad av grövre dimensioner bestående skogsavkastning samt att industrien ej heller i sin nuvarande utformning torde kunna utnyttja den förhållandevis stora kvantiteten sågavfall. Skogsstyrelsen fortsätter:

Uppenbart är också att behovet av en förbättrad yrkesutbildning icke är tillgodosett ens med tanke på hittills rådande förhållanden. Skall sågverksindustrien i södra Sverige nu dessutom utökas och inriktas mera på export än tidigare, skärpes givetvis detta behov. Dessa företeelser torde emellertid icke vara begränsade till enbart sydöstra Sverige, utan göra sig tvärtom i större eller mindre grad gällande även i övriga delar av Göta- och Svealand. Skogsstyrelsen vill därför ifrågasätta, om ur mera allmän synpunkt den nu föreslagna reformen för en sågverksskola kan anses täcka de faktiska behoven av yrkesutbildning på området.

I varje fall synas andra utvägar böra prövas och undersökas. En nära till hands liggande och enligt styrelsens mening mera praktisk lösning vore måhända att förlägga en sågverksskola till något befintligt sågverk i domänstyrelsens eller aktiebolaget statens skogsindustriers ägo. För det första är nämligen ordnandet av den ifrågavarande yrkesutbildningen i hög grad av allmänt intresse, för det andra uppgå de allmänna skogarna i Göta- och Svealand till 11 respektive 17 procent av skogsmarken och för det tredje

borde först vid någon form av statlig eller halvstatlig regi trygghet vinnas för utbildningens kontinuerliga bedrivande.

Skogsstyrelsen vill sålunda föreslå, att domänstyrelsen redan på sakens nuvarande stadium erhåller uppdraget att undersöka, huruvida möjlighet kan föreligga att inom ramen för dess egen eller aktiebolaget statens skogsindustriers verksamhet upprätta och driva en sågverksskola av här avsedd beskaffenhet.

Domänstyrelsen har härefter inkommit med ett den 9 december 1949 dagtecknat yttrande i ärendet, däri styrelsen anfört, att det enligt styrelsens mening vore lämpligt, att utbildning, varom här vore fråga, ordnades genom en skola i Norrland och en skola i södra Sverige. Styrelsen anser engångskostnaderna för skolan lämpligen böra täckas genom anslag av prisutjämningsavgifter. Dessa kostnader torde, om ett redan befintligt sågverk skulle kunna användas, komma att ställa sig betydligt lägre än vad som angivits, och anledning syntes därför föreligga att närmare överväga denna möjlighet. Styrelsen föreslår härefter att det närmare utredes, om icke sågverksskolan kan förläggas till det nyligen av kronan förvärvade Asa säteri i Asa socken av Kronobergs län.

Såsom jämväl framgår av propositionen nr 178/1949 har *Södra Sveriges trävaruexportförening* i sin förut omnämnda framställning jämväl föreslagit, att ett belopp av 500 000 kronor ur prisutjämningsavgiftsmedlen skulle avsättas till en fond för ett skogsmuseum i Götaland. *Landshövdingen i Kronobergs län Thorwald Bergquist* hade i anslutning härtill gjort framställning i ärendet, vilken närmare refererats i propositionen. Slutligen hade *skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län* anhållit om bidrag av 200 000 kronor ur prisutjämningsavgiftsmedlen för inrättande av ett skogligt museum i Gävle stad.

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län och *landshövdingen Bergquist* ha sedermera i en gemensam skrift anfört ytterligare synpunkter på frågan om inrättande av skogsmuseer. Här anföres bland annat.

Det är ett faktum, att i vårt land finnes ett stort antal museer — exempelvis Tekniskt museum, Zoologiskt museum, Sjöfartsmuseum, Glasmuseum, Lantbruks- och fiskemuseum, Postmuseum, Järnvägmuseum, Marinmuseum, Armémuseum. Praktiskt taget varje för samhället betydelsefull näringsgren, institution och inrättning utom skogen har sitt museum. Med hänsyn till skogens dominerande betydelse för vårt land måste detta betecknas som en brist. I det långa loppet måste detta inverka negativt såväl på skogsbrukets utveckling som på allmänhetens förmåga att värdesätta vår förnämsta nationaltillgång. Tanken på skogens museum måste mot denna bakgrund accepteras.

Vid skapandet av ett museum — i detta ords moderna och vidsträcktaste bemärkelse — gäller det förvisso att giva detta dels en för besökaren tilltalande form, dels ett läge, där besöksfrekvensen blir livlig och samtidigt befruktande. Det är i dessa avseenden, som de nu föreslagna museerna

synas erbjuda så förmånliga aspekter, att de i anslagshänseende borde vara berättigade till en viss förtursrätt.

De museer, som nu ifrågasätts, skola nämligen ej blott representera det förgångna utan i hög grad bliva levande museer, där kontakten med dagens skogsbruk skall knytas på ett tilltalande sätt, och där propagandan för och upplysningen om den svenska skogen blir ett huvudtema. Dessa museers utomordentliga pedagogiska betydelse kan knappast överskattas. Även ur denna synvinkel måste det därför anses som ett rimligt krav om skogsintressena — som årligen för undervisning beviljas ungefär $\frac{1}{10}$ av vad som jordbruket får för samma ändamål — nu göra anspråk på detta engångs-anslag i upplysningens tjänst.

I detta sammanhang skall även erinras om de stora skiljaktigheter, som föreligga mellan nordsvenskt och sydsvenskt skogsbruk, ej endast ur skogsvårds- och skogsteknisk synvinkel utan jämväl i historiskt, biologiskt och klimatologiskt avseende. Skall museet förmå att i önskad omfattning samla och väcka svenskarnas intresse för sin skog, så måste detta i stort begränsas till en region av landet, där ett historiskt, biologiskt och skogsskötselmässigt sammanhang kan skönjas. Men härtill kommer att hänsyn i hög grad dessutom bör tagas till det klientel, som skall nås — icke blott »ordinarie» besökare utan jämväl värnpliktiga, läroverks- och skolungdom, medlemmar i studiecirklar, ideella föreningar och sällskap med fritidsstudier på sitt program i respektive residensstäder samt skolungdom från landsorten och medlemmar i SLU, RLF m. fl. landsbygdens föreningar på studieresor och besök i respektive provinscentrum. Det ligger i sakens natur, att museerna då böra förläggas till bygder i centrum för skogsintressena. Växjö och Gävle komma då i förgrunden.

Slutligen skall även framhållas att de blivande museerna kunna bli »råvarubaser» för de rörliga, tillfälliga skogsutställningar, som numera utgöra ett betydelsefullt led i propagandan för skogen och skogsvården. De kunde även fungera som uppsamlingscentraler för dyrbart materiel från olika skogliga utställningar, vilket under nuvarande förhållanden sällan utnyttjas mer än vid det tillfälle, för vilket det framställts. Även dessa i och för sig betydelsefulla faktorer synas i sin mån tala för tanken på ett sydsvenskt och ett nordsvenskt museum förlagda till Växjö och Gävle.

Domänstyrelsen har i sitt förut omförmälda yttrande även berört frågan om anslag till skogsmuseer. Därvid har styrelsen anfört, att dylika ärenden, vilka bland annat handlades av fonden för skoglig forskning, borde behandlas enhetligt och därför i ett sammanhang, samt ifrågasätter, om icke från de olika konjunkturutmattningsfonderna lämpligen borde till fonden för skoglig forskning överföras de totalbelopp, som enligt vederbörliga beslut avsåges att användas för ifrågavarande ändamål.

Skogsstyrelsen har i yttrande den 27 januari 1950 upptagit frågan om anslag till skogsmuseer. Till en början framhåller styrelsen här, att om det gällde att avgöra angelägenhetsgraden hos de olika ändamålen styrelsen utan tvekan måste ge företräde åt ansökan om bidrag till förbättrad yrkesutbildning inom sågverksfacket för de områden, där behovet därav ej vore tillgodosett. Skogsstyrelsen fortsätter:

Vad därefter angår bidrag till skogsmuseer i Växjö och Gävle, finner styrelsen de anförda önskemålen beaktansvärda. Det är sålunda anmärkningsvärt — vilket ock av sökandena framhållits — att den i vårt land så betydelsefulla skogsnäringen alltjämt saknar museer, som kunde belysa såväl den skogshistoriska utvecklingen som näringsgrenens väsentliga roll i den nutida folkhushållningen. Sökandena anföra också i en gemensam skrivelse den 20 december 1949, att i landet finnas inrättade museer för en hel rad viktiga näringsgrenar. Det säges däremot ej, att större delen av i skrivelsen omnämnda museer äro belägna i Stockholm. Att så blivit fallet torde väl ha berott på att lämplighetsskäl talat därför. Skogsstyrelsen kan ej heller i detta sammanhang finna annat än att i första hand tanken på ett skogsnäringens riksmuseum, förlagt till huvudstaden eller dess närhet, borde förverkligas. Hit borde sammanföras främst sådana föremål m. m., som kunde belysa skogsnäringen ur utvecklingshistoriska, kulturhistoriska och handelspolitiska synpunkter. Därför skulle till museet höra en särskild avdelning med karaktär av permanentutställning för propaganda- och studieändamål, vilken som förut antytts skulle utförligt belysa skogshushållningens betydande roll i vår folkförsörjning. Denna avdelning skulle samtidigt utgöra en central med uppgift dels att tillhandahålla material till mässor och andra tillfälliga utställningar landet runt, dels att samla och bevara skogligt utställningsmaterial, som kan ha hopbragts vid olika tillfällen och som hittills i allmänhet fått förfaras, trots att det kan ha varit både instruktivt och dyrbart. Att ett till Stockholm förlagt skogsmuseum kan draga fördel på många sätt av närheten till övriga museer av kulturhistorisk karaktär ävensom till centralorganen för skoglig forskning, skogsundervisning, skogsadministration, jakt- och naturvård m. m., torde vara uppenbart. Styrelsen vill sålunda ifrågasätta om ej visst belopp av prisutjämningsmedlen borde reserveras för ett skogligt centralmuseum.

Ett dylikt riksmuseum kan emellertid enligt skogsstyrelsens mening icke ensamt fylla behovet av permanentutställning för skogsnäringens del. Särskilt kan så icke vara fallet i fråga om de betydelsefulla pedagogiska och propagandabetonade syften, som givetvis böra tillgodoses vid landsdelsvis eller länsvis anordnade museer. Skogsstyrelsen kan sålunda i allt väsentligt instämma i av sökandena gjorda uttalanden i dessa avseenden. Ehuru varje skogsbetonat län borde ha sitt skogsmuseum eller rättare sagt en permanent skogsutställning för demonstrations- och studieändamål, får det måhända erkännas att de båda ifrågasatta orterna Växjö och Gävle väl kunna fylla uppgiften att i här avsett fall vara centraler för större områden med en mycket betydande skogsnäring. De här avsedda museerna kunde med andra ord tänkas mera allomfattande och allsidiga än strängt lokalbetonade sådana.

Ur dessa synpunkter finner skogsstyrelsen skäligt — under förutsättning att tillgängliga medel visa sig tillräckliga — att visst bidrag av allmänna medel utgår till skogsmuseer även i Växjö och Gävle i varje fall såsom en grundplåt för deras upprättande. Då enligt vad som uppgivits den föreslagna anläggningen i Växjö skulle kräva avsevärt större kostnader än motsvarigheten i Gävle, vilken skulle anknytas till byggnader för skogsvårdsstyrelsens räkning, torde bidraget böra sättas högre i det förra än i det senare fallet.

Yttrandet utmynnar i en hemställan, att från diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter måtte reserveras förslagsvis 400 000 kronor för upprät-

tande av ett centralt skogsmuseum i Stockholm eller dess närhet, varjämte skogsstyrelsen tillstyrker anslag ur samma fond av 200 000 kronor till skogsmuseum i Växjö och 100 000 kronor till motsvarande ändamål i Gävle.

Ledamoten av skogsstyrelsen Holmbäck var emellertid så tillvida av skiljaktig mening, att han ansåg att skogsstyrelsen bort avstyrka framställningarna om anslag av prisutjämningsmedel till skogsmuseer i Växjö och Gävle men att, därest disponibla tillgångar visade sig tillräckliga, medel borde reserveras för ett centralt skogsmuseum i Stockholm eller dess närhet.

Såsom förut framhållits har *svenska träforskningsinstitutet* erhållit anslag ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter med 1 000 000 kronor. Styrelsen för institutet har hos Kungl. Maj:t — under hänvisning till att anslagsäskandet avsåg 3 750 000 kronor samt att det, med hänsyn till den förhållandevis ringa tilldelning, som hittills anslagits till institutet ur diversemedelsfonden, vore synnerligen berättigat att denna tilldelning i skälig grad ökades — anmält sig som sökande till anslag ur fonden, när medel ur densamma ånyo stode till förfogande. Styrelsen hemställer, att Kungl. Maj:t ville avsätta de medel, som på grund av omdisponering bleve tillgängliga å eller som komme att framdeles inflyta till fonden för träproduktforskning vid institutet eller, därest detta icke läte sig göra, större delen av sålunda tillgängliga medel.

Jordbrukare-ungdomens förbund har, såsom förut nämnts, erhållit bidrag med 50 000 kronor ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter till främjande av klubbarbete inom skogsbruket under åren 1949 och 1950. Förbundets styrelse har nu hos Kungl. Maj:t hemställt, att för fortsättande av försöksverksamheten med ungdomsarbete inom skogsbruket under tiden till och med utgången av kalenderåret 1951 bidrag ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter måtte beviljas förbundet med 69 800 kronor.

Till stöd för framställningen åberopar styrelsen denna finansieringsplan.

Instruktionskurser för lokala ledare.

Antal kurser	12	
Dagar per kurs	3	
Antal deltagare per kurs	30	
Resekostnader för deltagarna i medeltal kronor 18: —		540: —
Kost och logi, kronor 7: — per deltagare och dag		630: —
Resekostnader och arvoden till föreläsare och övriga medverkande		250: —
Arbets- och övningsmaterial		100: —
	Kostnad per kurs	1 520: —
Totalkostnad per år för 12 kurser		18 240: —
Beräknad kostnad för fortbildning av skogsklubbs- verksamhetens personal		2 000: —
		<u>20 240: —</u>

Personalkostnader.

Verksamhetsledare (jägmästare)		
Lön 12 tj.-m. à 950:—	11 400:—	
Resor och traktamenten		
12 tj.-m. à 350:—	4 200:—	15 600:—
Instruktörer (skogvaktare)		
Lön 24 tj.-m. à 500:—	12 000:—	
Resor och traktamenten		
24 tj.-m. à 350:—	8 400:—	20 400:—

Lärobok i ungdomsarbete inom skogsbruket.

Antal sidor	192		
Upplaga	2 000 ex.		
Honorar och arvoden	1 700:—		
Klichéer och teckningar	750:—		
Tryckning	3 100:—	5 500:—	
Undervisningsmateriel		2 500:—	
Premier och priser		1 500:—	
Centrala administrationskostnader		4 000:—	
			Kronor 69 740:—

Skogsstyrelsen har i yttrande den 3 februari 1950 tillstyrkt framställningen. Härvid framhålles till en början, att under de gångna månaderna i huvudsak endast förberedande åtgärder, såsom utarbetande av handledning för klubbledare och skoglig utbildning av dessa ledare hunnit genomföras, varför några direkt synliga resultat ännu ej kunde redovisas. Styrelsen fortsätter:

Verksamheten måste under den första tiden få försökskaraktär. Uppenbart är emellertid att den måste bedrivas i åtminstone några år för att dess fortsatta, mera fasta utformning skall kunna tillräckligt säkert bedömas. I sin framställning av oktober 1948 hade Jordbrukare-ungdomens förbund räknat med en treårig försöksverksamhet. Skogsstyrelsen tillstyrkte också i sitt utlåtande av den 14 december 1948 att bidrag skulle utgå för perioden 1949—1952. I konsekvens med denna styrelsens inställning tillstyrkes nu föreliggande framställning om fortsatt statsbidrag för verksamheten under år 1951.

För att underlätta verksamhetens planläggning får det anses önskvärt att förbundet så tidigt som möjligt får besked om fortsatt statsunderstöd. Då verksamheten tidigare understötts med prisutjämningsmedel, tala övervägande skäl för att denna finansieringsform tillämpas även för nästkommande år.

Skulle emellertid tillgängliga prisutjämningsmedel icke förslå, synes anslagsbehovet för skogsklubbsverksamheten böra tillgodoses i samband med att proposition framlägges om bidrag till Jordbrukare-ungdomens förbunds övriga verksamhet.

Den av förbundet framlagda kostnadsberäkningen föranleder ingen erinran. Skogsstyrelsen förutsätter, att verksamheten liksom nu är fallet underställes styrelsens inspektion och att de förskjutningar mellan olika delposter i kostnadsberäkningen, som kunna finnas nödiga, få vidtagas

i samband med styrelsens prövning av en mera detaljerad plan för verksamheten.

Föreningen skogsarbeten har hos Kungl. Maj:t anhållit om anslag ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter med 130 000 kronor för vissa utredningar rörande volymbestämning vid mätning av virke i fast mått. Såsom motivering anföres:

Skogsstyrelsen har den 25 september 1948 genom cirkulär nr 2 A beslutat fastställa bestämmelser om mätning av massaved m. m. av barrträd i fast mått att gälla fr. o. m. den 15 maj 1949. Skogsstyrelsen har vidare den 3 maj 1949 genom tillägg 1 till cirkulär nr 4 A beslutat fastställa regler för volymmätning av sågtimmer av barrträd att gälla fr. o. m. den 1 september 1949. Dessa mätningsbestämmelser innebära för Norrlands vidkommande bl. a. att volymbestämmningen av de nämnda sortimenten kommer att ske efter helt andra grunder än hittills.

Såsom ett led i anpassningen till de ändrade bestämmelserna för virkesmätning har varit ofrånkomligt att verkställa utredningar för klarläggande av konsekvenserna i olika hänseenden av förenämnda förändringar. Bl. a. har det varit nödvändigt utreda, hur volymen enligt det nya mätnings- och kuberingsförfarandet förhåller sig till den volym, som erhållits enligt hittills tillämpat förfaringssätt. Detta spørsmål har nämligen avgörande betydelse för lönesättningen av avverknings- och körningsarbeten liksom ock för pris-sättningen av rundvirke.

På initiativ av organisationer inom näringslivet ha sålunda mycket omfattande objektiva undersökningar i berört hänseende verkställts inom samtliga de virkesmätningsområden i Norrland, där mätning i topp och rot (s. k. topprotmätning) avses komma att tillämpas. Planläggningen av dessa undersökningar samt undersökningsmaterialets bearbetning har verkställts av särskilda experter, under det att fältarbetet utförts av vederbörande virkesmätningsföreningar.

Betydelsen av dessa utredningar har redan klart framträtt i det att avtalsparterna nyligen kunnat i fullt samförstånd genomföra erforderlig anpassning av det norrländska skogsbrukets löneavtal till de ändrade mätningsbestämmelserna.

I yttrande över framställningen den 20 december 1949 förordar *skogsstyrelsen*, att bidrag till utredningskostnaderna utgår med hälften av kostnaderna eller 65 000 kronor. Styrelsen anför härom:

Alla virkessortiment i Norrland, som apterats i varierande längder, såsom sågtimmer och massaved, ha sedan länge bestämts till sin volym med hjälp av s. k. flottningskubiktabeller. I en sådan tabell anges för varje toppdiameter och längd stockens volym. Då hänsyn sålunda icke togs till den enskilda stockens eller virkespartiernas avsmalning och denna kan variera inom vida gränser, blev volymbestämmningen behäftad med stora fel. Genom skogsstyrelsens försorg under åren 1945 och 1946 utförda undersökningar avseende massaved utvisade dessutom att den volym som erhöles ur tabellerna i allmänhet var avsevärt lägre än den verkliga volymen — i medeltal ca 10 procent. Tabellerna inbjödo därjämte till felaktig aptering, vilket bland annat medförde, att stora kvantiteter till gagnvirke dugligt virke kvarlämnades i skogen och att orättvisor uppkommo vid likvid för inköpt virke, för transporter och i synnerhet för utfört arbete.

Redan år 1947 kunde man därför förutse, att det gamla sättet för virkets volymbestämning skulle utbytas mot antingen topprotmätning eller mittmätning, vilka båda medföra att virkets volym blir närmelsevis riktigt bestämd och att apteringsförfarandet ansluter sig till virkets användning.

Då en omläggning av mätningssättet skulle medföra att den uppmätta virkesvolymen i regel bleve större än tidigare, komme detta att återverka på skogsavtalen i synnerhet på ackordspriserna, som sålunda vid oförändrad förtjänstnivå inom olika avtalsområden och zoner borde avvägas i proportion till ökningen av den nominella virkesvolymen. Ett mera exakt mätningssätt skulle givetvis även komma att inverka på prissättningen av rundvirket.

Ifrågavarande utredningar avsedda att närmare fastställa de korrektioner av skogsavtal och virkespriser, som kunde föranledas av topprotmätning, utfördes därför på enskilt initiativ under mätningssäsongen 1947/48.

Skogsstyrelsen anser, att dessa regionala undersökningar varit nödvändiga särskilt som de ha mycket stor ekonomisk betydelse. En förändring av berörda skogsarbetaravtals lönesumma med endast 1 procent motsvarar sålunda bortåt 1 milj. kronor. Undersökningarna hade även betydelse för virkesmätningen såtillvida, att de nya mätningsregler för volymbestämning av massaved och sågtimmer, som gälla från och med den 15 maj respektive 1 september 1949, kunnat genomföras utan att medföra svårigheter vid handlingar om avtal. Orättvisor i dessa kan ha undvikits och arbetsfreden kan hava tryggats.

Undersökningarna ha emellertid främst haft intresse för de parter, som ha att taga befattning med virket, nämligen köpare, säljare och arbetare. Av denna anledning och då statsanslag icke begärts för undersökningarna innan dessa påbörjades, kan man ifrågasätta, om icke de som satt i gång undersökningarna själva borde helt bekosta desamma. Å andra sidan hade måhända skogsstyrelsen — därest dessa undersökningar ej förelegat — blivit nödsakad att låta utföra dylika, ehuru möjligen i mindre omfattning.

Skogsstyrelsen anför vidare, att handlingarna angående de verkställda undersökningarna utvisade, att uppgifter insamlats för att belysa, förutom skillnaderna i fråga om volymer, även den inverkan den nya kuberingsmetoden kunde ha vid prissättningen av virket, vilket sistnämnda närmast vore av intresse för köpare och säljare. En granskning av handlingarna gäve vidare vid handen, att materialets omfattning och behandling tillåte framräknandet av objektiva resultat. Undersökningarna hade sålunda haft betydelse i första hand för parter i avtals- och prisfrågor, men då utredningarna även kunnat ha stor allmännytta, syntes ett statligt bidrag skäligen böra utgå till desamma.

Slutligen har *Södra Sveriges skogsindustriutredning* anhållit, att åt statens skogsforskningsinstitut måtte uppdragas att för utredningens räkning utföra vissa avverkningsberäkningar samt att Kungl. Maj:t måtte ställa härför erforderliga medel till institutets förfogande. Utredningen anför härom i huvudsak följande.

För fullgörande av sitt uppdrag måste utredningen verkställa en avverkningsprognos för södra Sverige. Det för sådant ändamål tillgängliga mate-

rialet vore mindre tillförlitligt såvitt anginge bland annat Västmanlands, Uppsala, Stockholms och Södermanlands län, där riksskogstaxering icke företagits sedan i slutet av 1920-talet. Då ny sådan taxering inom dessa län avsåges skola ske först 1951 och 1952, komme en betydande brist att föreligga i det material, som skulle läggas till grund för utredningens prognos. Det syntes därför nödvändigt att en inventering verkställdes inom ifrågasvarande område under april och maj 1950. Kostnaden för en sådan snabbinventering, vilken förutsattes skola utföras av skogsforskningsinstitutet, kunde uppskattas till högst 55 000 kronor. Vid inventeringen kunde emellertid även insamlas material för bearbetning i samband med den förestående riksskogstaxeringen, varigenom kostnaderna för sistnämnda taxering borde kunna nedbringas med belopp motsvarande omkring 80 procent av den beräknade direkta fältarbetskostnaden för snabbinventeringen. Genom inventeringen skulle vinnas ett betryggande underlag för en avverkningsprognos för de berörda länen. Kostnaden för en prognos över avverkningsarna i södra Sverige, inberäknat nu nämnda snabbinventering, hade av skogsforskningsinstitutet beräknats till 67 300 kronor.

Föredraganden. Såsom framgår av det anförda har Jordbrukare-ungdomens förbund redan föregående år erhållit anslag ur prisutjämningsavgiftsmedlen till ungdomsklubsverksamhet inom skogsbruket. Verksamheten har endast hunnit påbörjas. Då den emellertid säkerligen kan bli till stort gagn för skogsbruket, anser jag skäligt, att den erhåller fortsatt stöd. Understödet torde dock icke böra sättas högre än föregående år eller 50 000 kronor.

Föreningen skogsarbeten har anhållit om gottgörelse för kostnaderna för vissa genom föreningens försorg verkställda undersökningar rörande verkningarna av vissa av skogsstyrelsen meddelade ändrade föreskrifter rörande metoderna för virkesmätning. Dessa undersökningar ha visserligen, såsom skogsstyrelsen framhållit i sitt yttrande, haft betydelse i första hand för parterna på arbetsmarknaden samt för parterna vid affärsuppgörelser rörande timmer och massaved. Undersökningarna ha emellertid ovedersägeligen haft ett betydande allmänt intresse, och jag anser det därför skäligt att föreningen i förevarande ordning erhåller bidrag till kostnaderna för undersökningarna, förslagsvis med hälften. Jag anser lämpligt, att för ändamålet ett belopp av högst 65 000 kronor ställes till förfogande ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

Den avverkningsprognos för södra Sverige och den härför erforderliga snabbinventering inom vissa län, som Södra Sveriges skogsindustriutredning hemställt att statens skogsforskningsinstitut måtte få i uppdrag att utföra, synas vara nödvändiga betingelser för utredningens fortsatta arbete. Institutet disponerar emellertid icke över medel för bestridande av kostnaderna för sådana undersökningar vid sidan av de vanliga riksskogstaxe-

ringarna. Särskilda medel måste därför anvisas för ändamålet. Med hänsyn till den betydelse skogsindustriutredningens arbete kommer att få för skogshushållningen inom södra Sverige finner jag det väl motiverat, att kostnaderna för undersökningen, beräknade till 67 300 kronor, få bestridas ur diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter.

Till övriga nu föreliggande anslagsäskanden är jag icke beredd att för närvarande taga ställning. Såväl frågan om inrättande av en sågverksskola i södra Sverige som frågan om anslag till skogsmuseer synas tarva ytterligare utredning. I samband härmed torde ställning även böra tagas till frågan om inrättande av den föreslagna sågverksskolan i Strömnäs i Västernorrlands län. Framställningen från styrelsen för svenska träforskningsinstitutet att helt eller till huvudsaklig del få taga i anspråk återstående disponibla medel inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter anser jag mig icke kunna förorda, men jag vill heller icke på frågans nuvarande stadium helt utesluta möjligheten, att ytterligare medel ur fonden skola kunna utgå till forskningsverksamhet vid institutet. Denna fråga torde emellertid böra bedömas i samband med frågan om anslag ur fonden till nyss angivna ändamål.

Av nu anförda skäl anser jag frågan om dispositionen av återstående behållning inom diversemedelsfonden för prisutjämningsavgifter böra anstå.

Föredragandens hemställan.

På grund av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att lämna Kungl. Maj:t fortsatt bemyndigande för tiden till och med den 30 juni 1951 att, med iakttagande av vad i det föregående anförts, meddela föreskrifter om uttagande av prisutjämningsavgift; samt

att godkänna vad jag föreslagit beträffande dispositionen av influtna prisutjämningsavgifter.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ingvar J:son Rörs.